

навчання, і надання якісної медичної допомоги дітям, які потребують її постійно, і багато інших проблем, які загострилися саме сьогодні.

Ставлення до дитини, забезпечення її прав як рівної з нами, дорослими, є реальною оцінкою політики держави, стану розвитку суспільства та його духовності. Україна, нажаль не є взірцем такої державної політики, але завдяки активізації процесу інтеграції нашої держави до Європейського Союзу, є надія на значне реформування законодавства у сфері охорони дитинства.

Гліюпол І.М.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ СУДОВОГО ДОКАЗУВАННЯ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Цивільне процесуальне право динамічно змінюється як у глобальному, так і у національному контексті, у часовому вимірі. Європейська інтеграція нашої держави веде до поступового зближення правових систем України та більшості європейських держав, посилюється вплив міжнародних та наднаціональних інституцій поряд із вдосконаленням норм національного законодавства. У зв'язку з цим, варто констатувати зростання інтересу до цивільного процесуального права як до цілісної системи, а також необхідність розширення меж дослідження цієї унікальної системи. Нещодавні, дуже нагальні та актуальні зміни у правовому регулюванні цивільного процесу наочно продемонстрували прагнення наблизитися до ідеальної системи цивільного судочинства.

Забезпечення доступності правосуддя у цивільному процесі, підвищення якості судових процедур відкриває необхідність

переосмислення вже таких усталених інститутів і норм, як судове доказування, система елементів судового доказування тощо. Зміни ж до ЦПК України, показали якісний зсув у практиці, поряд з чим актуалізувалися деякі теоретичні (доктринальні) проблеми дослідження цивільного процесу. Крім того, розвиток мають отримати теоретичні дослідження складових цивільного процесу. Звідси, комплексне дослідження елементів судового доказування у цивільному процесі є актуальним як для цивільної процесуальної доктрини, так і для нормотворчої та судової практики.

Судове доказування має подвійну природу, адже воно містить пізнавальну та процесуальну сторони, тобто процесуальні дії щодо доказування підпорядковуються нормам права та ґрунтуються на них. Хоча доказування становить собою їх нерозривну єдність, для повного та системного розуміння сутності доказування як форми пізнання в цивільному процесі доцільно дослідити його дві сторони: пізнавальну (логічну) діяльність та процесуальну діяльність.

Доказування слід розглядати як розумову і процесуальну діяльність відповідних учасників судочинства по встановленню обставин судової справи за допомогою судових доказів. Варто вказати на те, що судове пізнання, яке здійснюється в процесі доказування, є видом загального процесу пізнання та виражає всі його істотні риси, має також і свої особливості, специфіку: обмеження строками, встановленими процесуальним законом; ретроспективний характер об'єкту дослідження; результати пізнання мають відповідати законодавчо встановленій процесуальній формі; пізнання завершується прийняттям рішення з правовими наслідками; пізнання відбувається на умовах змагальності сторін.

Отже, сутність доказової діяльності розкривається у двох аспектах: пізнавальному, який спрямований на встановлення фактичних даних і процесуальному, який має прояв у поданні, дослідженні та оцінці доказів. Доказова діяльність має такі риси, як законодавче врегулювання процесу, певна послідовність дій по доказуванню та їх зміст, універсальність та імперативність процесуальної форми доказування та підпорядкування доказової діяльності принципам цивільного процесу. Таким чином,

доказова діяльність – це пізнавальна діяльність в рамках процесуальної форми, якою виступає судове доказування.

Завдання цивільного судочинства є формуючим і системоутворюючим фактором, що визначає специфіку норм та інститутів цивільного процесуального права, у тому числі й у сфері доказування.

Судове доказування складається з трьох основних елементів: збирання доказів (виявлення доказів, їх збирання та подання до суду); дослідження доказів у суді; оцінка доказів.

Суб'єктами доказування у цивільному процесі є учасники справи, які мають матеріально-правову та процесуально-правову заінтересованість у вирішенні справи. Однак, суб'єктами доказування є не лише сторони та учасники судового процесу, а й суд. Безперечно, зростаюча доказова активність сторін у цивільному змагально-орієнтованому процесі важлива, але недостатня для правильного встановлення фактичних обставин справи.

Предмет доказування у конкретній справі має як об'єктивні, так і суб'єктивні характеристики, оскільки формується на підставі категорій об'єктивних – норм права і суб'єктивних – дії суду та учасників судового процесу. Визначення предмета доказування не може бути пов'язаним з яким-небудь моментом у розгляді справи, тому що являє собою тривалий процес, що опосередковано є наближенням до ідеальної правової моделі, до життєвої ситуації.

Всебічне, повне, об'єктивне та безпосереднє дослідження наявних у справі доказів формує внутрішнє переконання суду, за яким він має здійснювати оцінку доказів у справі. Оцінка доказів судом складається з визначення судом належності, допустимості, достовірності й достатності доказів.

Етап дослідження доказів у процесі доказування в цивільному судочинстві направлений на безпосереднє вилучення доказової інформації із джерел доказування суб'єктами доказування. Він здійснюється на таких засадах, як всебічність, повнота, об'єктивність та безпосередність, з яких тільки безпосередність може бути визнана як інституційний принцип, що проявляє свою дію виключно на етапі дослідження доказів.

Оцінка доказів в цивільній справі носить загальний характер, через те, що питання оцінки доказів, виходячи з того, що входить у структуру предмету доказування по цивільній справі (юридичні факти матеріального і процесуального характеру), проявляється на будь-якій стадії цивільного процесу. Сукупність правових норм, які регулюють оцінку доказів в цивільному процесі утворює окремий правовий інститут, що функціонує в рамках доказового права.

Засобами доказування у цивільному процесі є письмові, речові, електронні докази; висновки експертів і показанням свідків. Новелою цивільного процесуального законодавства є запровадження електронних доказів, як самостійного засобу доказування.

Електронні засоби доказування – це передбачені законом процесуальні форми залучення носіїв письмової та аудіовізуальної інформації в електронній формі, які потребують використання технічних та програмних засобів для одержання відомостей. Для електронних засобів доказування є характерним неможливість безпосереднього сприйняття інформації, що обумовлює необхідність використання технічних та програмних засобів для одержання відомостей та їх специфічних реквізитів (метаданих) – інформації технічного характеру, яка закодована всередині файлів.

У підсумку слід зазначити, що судове доказування, будучи важливою складовою правосуддя, відіграє провідну роль в системі цивільного процесуального права. Вирішення цивільної справи безпосередньо залежить від встановлення судом дійсних її обставин, від досягнення повних, всебічних і об'єктивних знань про права та обов'язки сторін, факти порушення, невизнання чи оспорювання права однієї сторони іншою стороною. Доказування має чітку законодавчу регламентацію, яка проявляється у поєднанні процесуальних і матеріально-правових джерел. Процесуальне законодавство закріплює загальні положення про докази та процедуру доказування: визначає права та обов'язки суб'єктів доказування, встановлює вимоги до доказів, визначає послідовність і зміст процесуальних дій тощо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР / Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. / Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-42. Ст. 492.

Манжосова О.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Сучасною українською та світовою реальністю є глобальна пандемія інфекції Covid-19, викликаної коронавірусом SARS-Cov-2, яка є безпрецедентним випробуванням для людства в новітній історії. Виклики, з якими стикається в цій ситуації суспільство, державні та недержавні інституції і приватні особи, вимагають переосмислення та вироблення нових підходів до, здавалося б усталених, правових інститутів. Особливо актуальними, наразі, є проблеми забезпечення дотримання фундаментальних прав і свобод людини, оскільки саме в умовах пандемії можна говорити вже не про потенційну загрозу таким правам, а про випадки їх обмеження або порушення. Так, забезпечення реалізації та захист права особи на охорону здоров'я, передбачене Конституцією України та нормами Цивільного кодексу України в умовах пандемії, потребує подальшої наукової розвідки.

Право на здоров'я є основоположним в системі прав і свобод людини та визнається і закріплюється майже всіма міжнародними та національними нормативними актами. У преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я зазначено, що здоров'я – це не лише відсутність хвороб або